

Gebiedsprogramma De Haven

Richting 2040: samen werken aan een toekomstbestendige haven

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	4
2.	Huidige situatie	6
3.	Trends & Ontwikkelingen	10
4.	Ambitie, Meerwaarde en thema's	12
5.	Ruimtelijke hoofdstructuur Havenplan 2040	14
6.	Thema's in de uitvoering	16
7.	Planning	22
8.	Organisatie, inzet en financiering	23

1. Inleiding.

Waarom aan de slag?

De Haven is al decennialang één van de economische pijlers van Smallingerland. Hier wordt gemaakt, ontwikkeld en geïnnoveerd – door bedrijven die diep geworteld zijn in Drachten en die samen goed zijn voor duizenden banen en een grote regionale impact. De unieke combinatie van industrie, binnenvaart en ruimte maakt De Haven van oudsher een sterke vestigingsplaats. Het belang van De Haven komt ook nadrukkelijk terug in de Omgevingsvisie van Smallingerland en in het Ruimtelijk Ontwikkelperspectief van de gemeente.

Maar die vanzelfsprekendheid staat onder druk. De fysieke inrichting van het terrein is verouderd, het energiesysteem bereikt zijn grenzen, het verkeer loopt vast op de hoofdontsluiting en nieuwe opgaven zoals klimaatadaptatie, digitalisering en circulariteit vragen om een andere manier van werken. Bedrijven groeien, maar lopen tegen beperkende factoren aan.

Tegelijkertijd biedt De Haven kwaliteiten die elders schaars zijn geworden: Watergebonden kavels, milieuruimte, ruimte voor circulaire productie en een directe verbinding met het vaarwegennetwerk van Noord-Nederland. Dat maakt het gebied niet alleen belangrijk voor Drachten, maar ook voor de regionale economie en de transitie naar een duurzame en circulaire industrie. Zo staat De Haven op een kantelpunt: Zonder actie neemt de concurrentiekracht af. Terwijl, met gerichte keuzes kan De Haven uitgroeien tot een moderne, multimodale economische hotspot voor Noord-Nederland

Wat vooraf ging

De afgelopen jaren is gewerkt aan een stevige basis voor de verdere ontwikkeling van De Haven. In januari 2024 stelde de gemeenteraad het Strategisch Ontwikkelplan vast. Dat plan vormde het startpunt voor een aantal concrete vervolgstappen die samen de fundamenteën leggen onder dit gebiedsprogramma:

1. Ruimtelijke ontwikkeling strategie (BCI)

Een uitgebreide analyse en toekomstverkenning van het terrein, inclusief kansen voor herstructurering, watergebonden bedrijvigheid, circulaire clusters en een efficiënter ruimtegebruik.

2. Aanpak voor de fysieke en financiële opgave van de kades

De kades vormen een essentieel onderdeel van de logistieke functie van De Haven. In samenwerking met bedrijven is de onderhoudsopgave in beeld gebracht en zijn scenario's verkend om de kades toekomstbestendig te houden.

3. Intensievere samenwerking met bedrijven en sociëteit De Haven

In de afgelopen periode is de samenwerking tussen gemeente en ondernemers versterkt. Sociëteit De Haven is uitgegroeid tot een partner die belangen bundelt, projecten initieert en de onderlinge cohesie vergroot. Deze samenwerking vormt een belangrijke drager voor dit programma—zowel voor visieontwikkeling als voor de uitvoering van projecten. De kracht van het gebied zit immers in de bedrijven die er gevestigd zijn; het bundelen van hun kennis, netwerken en investeringsbereidheid is cruciaal voor succes.

Daarnaast zijn aanvullende bouwstenen geleverd door het advies over netcongestie (KplusV) en het gemeentelijke klimaatadaptatieplan. Samen vormen deze inzichten het fundament waarop dit gebiedsprogramma verder bouwt.

Het doel van dit programma

Om deze kansen te benutten en de knelpunten op te lossen, is een programmatische aanpak nodig. Dit gebiedsprogramma geeft richting aan de ontwikkeling van De Haven richting 2040. Het biedt een helder kader waarin we vastleggen:

- Wat de gezamenlijke ambitie is voor De Haven als modern, toekomstbestendig bedrijventerrein.
- Welke opgaven prioriteit hebben, en hoe deze elkaar versterken.
- Welke rollen en verantwoordelijkheden gemeente, bedrijven en Bedrijvenkring De Haven hebben.
- Welke keuzes we wanneer maken, zodat alle partners weten waar ze aan toe zijn.

De Haven is nu een gezond terrein, maar dat blijft niet vanzelf zo. Met dit programma organiseren we de gezamenlijke inzet om het gebied fysiek, economisch en organisatorisch te versterken.

Leeswijzer

In het vervolg van dit document treft u het gebiedsprogramma aan. Gestart wordt met de beschrijving van de huidige situatie (hoofdstuk 2), waarna in hoofdstuk 3 wordt ingegaan op de trends en ontwikkelingen. In hoofdstuk 4 is vanuit de conclusies en constatering een ambitie geformuleerd, met bijbehorende doelen en vier herkenbare thema's voor de uitvoering. De ambitie en bijbehorende doelstellingen zijn ruimtelijk vertaald in hoofdstuk 5. Hoofdstuk 6 geeft uitwerking van de thema's in doelstellingen. Afgesloten wordt met de planning (hoofdstuk 7) en organisatie (hoofdstuk 8).

2. Huidige situatie.

De feiten

Zoals in de inleiding aangegeven is De Haven één van de grootste bedrijventerrein van Noord-Nederland. Hieronder puntsgewijs de kenmerken van het gebied opgesomd:

- Oorsprong in de jaren '60; sindsdien gestaag uitgebreid
- Totale oppervlakte: 345 hectare
- Meer dan 550 bedrijven gevestigd
- Ongeveer 10.000 arbeidsplaatsen
- Milieuzonering tot categorie 5; vaarklasse IV
- 17 bedrijven maken gebruik van kadefaciliteiten (goed voor ±1.250 banen en €143 mln toegevoegde waarde)
- Beeldbepalende bedrijven o.a. Kooiker Logistiek, SMST, Friesland Staal, Renewi, Agrifirm, Green Inclusive
- Jaarlijkse aanvoer over water: ±1,14 miljoen ton, afvoer: ±50.000 ton (voornamelijk agro- en bouw gerelateerd)

1. Verouderde inrichting begrenst groei en efficiëntie

Het terrein is in opzet en ruimtelijke structuur nog sterk gebaseerd op de ontwerpfilosofie van de jaren '60. De indeling van kavels, wegen en openbare ruimte sluit onvoldoende aan op moderne logistieke en ruimtelijke eisen. Dit leidt tot:

- versnippering en restruimten;
- een beperkte mogelijkheid tot intensivering;
- inefficiënte logistieke bewegingen.

Effect

Bedrijven ervaren minder ontwikkelruimte en de uitstraling van het gebied blijft achter bij het economische belang dat het heeft.

2. Bereikbaarheid staat onder druk in het dagelijks gebruik

De hoofdontsluiting over de weg is kwetsbaar: in de spits en piekuren ontstaat regelmatig congestie op de toegangswegen. De verkeersstructuur is niet ontworpen voor het volume van nu.

Effect

De operationele betrouwbaarheid neemt af en bedrijven ervaren risico's voor werknemers en logistiek.

3. Watergebonden logistiek is een kracht, maar de infrastructuur is kwetsbaar

De Haven ontvangt jaarlijks circa 1,14 miljoen ton goederen via het water. Hiermee is het één van de grootste binnenhavens van Fryslân. Tegelijkertijd:

- kent de kade-infrastructuur een forse onderhoudsopgave,
- zijn delen technisch verouderd,
- ontstaan beperkingen die de bedrijfsvoering van watergebonden bedrijven kunnen raken.

Effect

Het onderscheidende vermogen van De Haven staat onder druk als niet tijdig wordt geïnvesteerd.

4. Energievoorziening bereikt grenzen

De energievraag van bedrijven is hoger dan het huidige net aankan. Netcongestie beperkt aansluitmogelijkheden en remt investeringen in elektrificatie.

Effect

Bedrijven kunnen hun vergroening en groei niet realiseren binnen de huidige capaciteit. De concurrentiekracht van het gebied neemt hierdoor af.

5. Lage organisatiegraad hinderde lange tijd collectieve voortgang

Hoewel sterk aan het opbouwen, kent De Haven een vrij lage organisatiegraad van de bedrijven. Dit bemoeilijkt(e):

- gezamenlijke beveiliging;
- gezamenlijke investeringen;
- aanpak van reststromen;
- positionering van het gebied.

Effect

Structurele verbeteringen kwamen onvoldoende van de grond. De sociëteit De Haven brengt daar sinds kort verandering in, maar de fase van professionalisering is nog pril.

6. Beperkte ruimtelijke kwaliteit en weinig klimaat adaptieve inrichting

De openbare ruimte en uitstraling blijven achter: weinig groen, beperkte klimaatadaptatie en een fragmentarische inrichting.

Effect

Het gebied mist het niveau van representativiteit dat past bij het type bedrijvigheid. Dit raakt zowel aantrekkelijkheid voor personeel als toekomstige vestigers.

Conclusie

De Haven is een krachtig, goed functionerend bedrijventerrein met een sterke economische basis: Een groot cluster aan productiebedrijven, een robuuste watergebonden logistieke functie en een strategische ligging binnen de regio. Tegelijkertijd heeft het terrein te maken met een verouderde ruimtelijke en functionele inrichting, beperkte energiec capaciteit, bereikbaarheidsproblemen en een infrastructuur die de ambities voor de toekomst belemmert. Uit de feiten blijkt dat De Haven zich in een overgangsfase bevindt: Waardevol, vitaal én kwetsbaar.

Juist omdat De Haven zo'n grote betekenis heeft voor Drachten en de regio, is gerichte herontwikkeling noodzakelijk om de concurrentiekracht en toekomstbestendigheid te borgen.

3. Trends & Ontwikkelingen.

Welke trends & ontwikkelingen zien we?

Energietransitie & netcongestie

Het verbruik van fossiele energiebronnen is geen toekomstbestendig model meer. Elektrificatie is in de meeste gevallen de meest robuuste oplossing, maar ook andere hernieuwbare bronnen zoals waterstof zijn mogelijk. Elektrificatie geldt zowel voor productie als voor transport. Lokale opwek van elektriciteit gekoppeld aan lokaal verbruik is vanwege netcongestie meer en meer in trek. Vanwege netcongestie zoeken bedrijven ook naar andere oplossingen om lokaal efficiënter met energie om te gaan, bijvoorbeeld in lokale energienetwerken.

Recent is hiervoor op De Haven ook de optie voor collectieve opslag middels een batterij nader onderzocht, voor een collectief van acht bedrijven. De meerwaarde van een batterij was onvoldoende door een te beperkte stroomafname van de bedrijven en gelijke patronen in piek- en dalverbruik¹.

Circulaire economie

Voor een toekomstbestendige economie is verduurzaming van productie en consumptie essentieel. Een transitie van een lineaire economie naar een circulaire economie is daarvoor een van de hoofdroutes. Bedrijven worden ook steeds meer gestimuleerd en verplicht om te verduurzamen. Multimodale transport-opties zijn daarin een optie. Zo stoot een gemiddeld binnenvaartschip maar liefst 8,5 keer minder CO₂ uit per tonkilometer dan een gemiddelde vrachtwagen². Uit diverse studies, waaronder van het PBL³ blijkt dat een circulaire economie een grotere ruimtevrage heeft dan nu gangbaar is en dat transportvolumes toenemen, vanwege de bijkomende stroom van gebruikte goederen en materialen. Voor het transport van die stromen, stelt PBL dat binnenhavens een zeer belangrijke schakel zijn.

Modal Shift

Transport over water geeft minder uitstoot dan transport over de weg en is daarmee minder belastend voor het milieu. Ter vergelijking; één schip haalt ongeveer 100 vrachtwagens van de weg. Deze modal shift zien we momenteel niet terug in de cijfers; vervoer over de weg groeit, de binnenvaart blijft stabiel. Richting de toekomst is de verwachting vanuit ontwikkelingen zoals circulaire economie desondanks dat de binnenvaart wel gaat groeien.

Om die groei in de toekomst mogelijk te blijven maken is een robuuste infrastructuur nodig. Voor De Haven gaat het dan om de kades, maar ook om de bereikbaarheid van die kades (over de weg). Blijvend investeren in deze infrastructuur is daarom nodig.

Klimaat, wateroverlast en hittestress

Klimaatverandering heeft invloed op onder andere de waterstanden, regenval, droogte en hitte(stress). Denk bijvoorbeeld aan een hogere piekbelasting voor de afvoer van hemelwater, vanwege de toenemende intensiteit van met name zomerse buien. Dit is zowel op het bedrijventerrein (lokaal) zelf merkbaar, als van invloed op de vaarbereikbaarheid (regionaal en nationaal) van De Haven.

Lokaal is in het ontwerp van bedrijventerreinen in het verleden geen rekening gehouden met de gevolgen van klimaatverandering. Om schades en overlast te voorkomen en de werkomgeving voor werknemers werkbaar te houden, zijn fysieke ingrepen nodig. Ruimte voor water en groen zijn daarin belangrijke elementen, waardoor ook biodiversiteit kan profiteren.

¹ Batterij onderzoek De Haven, Repowered & KplusV (2025)

² www.co2emissiefactoren.nl

³ <https://www.pbl.nl/publicaties/ruimte-voor-circulaire-economie>

Nationaal en zelf internationaal wordt de binnenvaart stevig geraakt door klimaatverandering, vanwege de sterk wisselende waterstanden in rivieren. Om de bevaarbaarheid op kanalen in orde te houden, vormen sluizen belangrijke schakels. Sluizen vormen tegelijk een barrière voor de scheepvaart. Dit heeft effect de betrouwbaarheid en daarmee aantrekkelijkheid van de binnenvaart als vervoersproduct ten opzichte van met name de weg.

Schaalvergroting

De doorgaande schaalvergroting in diverse industrieën en de agrarische sector heeft ook zijn weerslag op de binnenvaart. Schepen worden gemiddeld steeds groter en zwaarder. Om deze te ontvangen, moeten binnenhavens en vaarwegen waar nodig worden aangepast.

Wat betekent het voor bedrijventerrein De Haven?

De trends en ontwikkelingen laten zien dat de omgeving waarbinnen De Haven opereert snel verandert. De groeiende energievraag door elektrificatie en de toenemende druk op het elektriciteitsnet maken dat bedrijventerreinen alleen aantrekkelijk blijven wanneer zij nieuwe oplossingen kunnen bieden voor duurzame energievoorziening. Voor De Haven betekent dit dat de huidige netcapaciteit bedrijven beperkt in hun uitbreidings- en verduurzamingsplannen, en dat collectieve energie opwek en slimme netten steeds noodzakelijker worden.

Daarnaast biedt de ontwikkeling naar een circulaire economie juist kansen. De Haven beschikt over bedrijven en milieuruimte die goed passen bij circulaire productie en verwerking. De verwachte groei van activiteiten zoals hergebruik, recycling en materiaalbewerking vraagt echter om voldoende ruimte, logistieke capaciteit en een toekomstbestendige inrichting. Wanneer daarop wordt ingespeeld, kan De Haven een belangrijk regionaal cluster voor circulaire maakindustrie worden.

Ook in logistiek opzicht neemt de betekenis van De Haven toe. De modal shift naar vervoer over water biedt kansen, zeker gezien haar ligging. Tegelijkertijd vraagt dit om investeringen in de kade-infrastructuur en in de toegankelijkheid voor grotere schepen, om de watergebonden functie duurzaam te kunnen blijven vervullen.

Klimaatverandering versterkt de noodzaak om het terrein fysiek aan te passen. Meer extremen in neerslag en hitte maken een klimaatbestendige inrichting met ruimte voor water, groen en schaduw noodzakelijk, zowel om schade te voorkomen als om een aantrekkelijk werkgebied te blijven.

Deze ontwikkelingen maken duidelijk dat De Haven op een strategisch moment staat. Ze vergroten zowel de urgentie van bestaande knelpunten als de potentie van het gebied. Door gericht te investeren in energie, logistiek, ruimtegebruik en samenwerking kan De Haven uitgroeien tot een modern en toekomstbestendig bedrijventerrein dat klaar is voor 2040.

4. Ambitie, Meerwaarde en thema's.

In 2023 zijn de grote lijnen van de ambitie voor het Havenplan 2040 opgesteld en gedeeld. Deze ambitie is het vergezicht waar we op het bedrijventerrein De Haven gaandeweg naar toe werken.

Ambitie 2040 – De Haven op weg naar een toekomstbestendig bedrijventerrein

De analyses uit de voorgaande hoofdstukken laten zien dat De Haven voor belangrijke keuzes staat. De fysieke inrichting, de energievoorziening en de infrastructuur sluiten niet meer vanzelfsprekend aan op de eisen van een moderne economie, terwijl trends als elektrificatie, circulariteit, klimaatverandering en logistieke schaalvergroting juist nieuwe kansen bieden. De Haven heeft een sterke basis, maar alleen door gericht te investeren kan het gebied zijn positie behouden én versterken.

Daarom richten we ons met het Havenplan 2040 op één centrale ambitie:

In 2040 heeft De Haven zich ontwikkeld tot een modern, multimodaal en toekomstbestendig bedrijventerrein, dat een onmisbare schakel vormt in de regionale economie en een sterke positie inneemt binnen de circulaire maakindustrie van Noord-Nederland.

De Haven is dan uitstekend ontsloten via weg en water, beschikt over een robuuste en duurzame energievoorziening en heeft een inrichting die aansluit bij de eisen van deze tijd: groen, klimaatbestendig en representatief. Bedrijven opereren binnen een sterk netwerk, met ruimte voor ondernemerschap, innovatie en samenwerkingen in circulaire ketens. Deze integrale, gebiedsgerichte aanpak vormt de kern van het Havenplan 2040.

Strategische doelen

Om deze ambitie te realiseren, richten we ons op een samenhangend pakket van strategische doelen.

Bereikbaarheid en logistiek versterken

We verbeteren de ontsluiting over weg en water, verminderen congestie en zorgen voor moderne logistieke infrastructuur die past bij de groeiende rol van multimodaliteit.

Energievoorziening toekomstbestendig maken

We creëren ruimte voor duurzame opwek, opslag en slimme netwerken, zodat bedrijven kunnen elektrificeren en blijven groeien ondanks de huidige netcongestie.

Aantrekkelijke en klimaatbestendige werkomgeving realiseren

We werken aan een representatief en groen terrein dat aantrekkelijk, veilig en klimaatadaptief is voor werknemers, bedrijven en bezoekers.

De netwerk- en concurrentiepositie van De Haven versterken

We vergroten de zichtbaarheid van De Haven als economische hotspot en bouwen aan een sterk netwerk met regionale, nationale en Europese partners.

Voorwaarden creëren voor de circulaire economie

We zetten in op het aantrekken van ontbrekende schakels, het stimuleren van samenwerking tussen bedrijven en het optimaal benutten van de milieuruimte en de watergebonden logistiek.

Ruimte efficiënter en slimmer benutten

We zorgen voor herstructurering, intensiever gebruik en strategische inzet van kavels, zodat het bedrijventerrein toekomstbestendig en wendbaar blijft.

Toegang tot financiering en fondsen vergroten

We ontwikkelen een structurele fondsenstrategie en benutten kansen via publieke en private middelen om de transformatie van het gebied duurzaam te kunnen financieren.

Vier thema's voor uitvoering

De strategische doelen vormen samen de richting voor de transformatie van het gebied. Om deze ambitie in de praktijk te brengen, werken we met vier thema's die de rode draad vormen voor de uitvoeringsagenda:

1. Aanzien, veiligheid & samenwerking

De basis op orde brengen: een representatief gebied, een sterk georganiseerde bedrijvenstructuur, goede veiligheid en heldere communicatie en samenwerking tussen gemeente, bedrijven en de sociëteit.

2. Energie & circulariteit

Een toekomstbestendig energiesysteem opbouwen en circulaire bedrijvigheid versterken. Dit vraagt om collectieve oplossingen, nieuwe voorzieningen en een actieve rol van bedrijven.

3. Ruimte(gebruik)

De fysieke structuur moderniseren door herontwikkeling, intensivering en strategische planning. De ruimte moet passen bij de vraag van de moderne economie en de groei van circulaire ketens.

4. Ontsluiting & logistiek

Zorgen voor goede bereikbaarheid over weg en water, toekomstbestendige kade-infrastructuur en een logistieke structuur die bedrijven ondersteunt in efficiënt en duurzaam transport.

Samen vormen deze thema's de kern van het Havenplan 2040. Ze geven richting aan de projecten, investeringen en keuzes die de komende jaren nodig zijn om De Haven te ontwikkelen tot een modern, innovatief en toekomstbestendig bedrijventerrein.

5. Ruimtelijke hoofdstructuur Havenplan 2040.

De ambitie uit het Havenplan 2040 vraagt om een ruimtelijke inrichting die ruimte biedt aan circulaire productie, multimodale logistiek, een toekomstbestendig energiesysteem en een aantrekkelijk, klimaatbestendig werkmilieu. De ruimtelijke hoofdstructuur vormt hiervoor het fundament en geeft richting aan de ontwikkeling van het terrein.

Gebiedsprincipe: watergebonden voorin, regulier achterin

De kern van de hoofdstructuur is een logische tweedeling:

- Langs het water blijft ruimte gereserveerd voor watergebonden bedrijvigheid en logistiek. Dit versterkt de multimodale positie van De Haven en borgt het onderscheidende vermogen van het gebied.
- In het achterliggende gebied ontstaat een robuust cluster voor circulaire maakindustrie, waar bedrijven kunnen uitbreiden, samenwerken en ketens kunnen sluiten.

Deze ordening maakt efficiënter ruimtegebruik mogelijk, verbetert de logistieke structuur en biedt bedrijven duidelijkheid over ontwikkelruimte en milieuruimte.

Ruimtelijke zones richting 2040

De hoofdstructuur bestaat uit een aantal zones, elk met een eigen rol in het toekomstbeeld. Het kaartbeeld staat op de volgende pagina.

1. Het 'reguliere' bedrijventerrein

Het grootste deel van bedrijventerrein De Haven bestaat uit niet watergebonden kavels, met (vooral) bedrijven die ook geen relatie hebben met het water. Dit gebied ontwikkelt zich verder als plek voor circulaire productie, bewerking en verwerking. Waar mogelijk kunnen deze bedrijven ook van de natte ontsluiting gebruik maken.

2. Waterfront / Haven

De vanuit De Haven gewenste nieuwe kavels op de voormalige zandwinlocatie sluiten aan op het Waterfront. Hier ontstaat ruimte voor intensieve watergebonden bedrijvigheid. De zandwinlocatie vormt de overgang van haven naar buitengebied. Hier mag de recreatieve functie van het Waterfront het functioneren van De Haven niet hinderen.

3. Entrees – Noorderhogeweg: het visitekaartje van het gebied

De hoofdentrees worden opgewaardeerd tot herkenbare, goed ingerichte toegangspunten. Hiermee verbeteren de zichtbaarheid, veiligheid en de ruimtelijke kwaliteit van het gehele terrein.

4. Oostzijde – Campuszone: innovatie en hightech maakindustrie

Aan de oostzijde groeit de verwevenheid tussen Campus Drachten, hightech bedrijven en de maakindustrie. Dit gebied wordt richting 2040 het knooppunt voor innovatie, digitalisering en kennisontwikkeling binnen De Haven.

De ruimtelijke hoofdstructuur als richtinggevend kader

Deze zones vormen samen de ruimtelijke vertaling van het Havenplan 2040. Ze geven richting aan:

- herontwikkeling en intensivering van kavels,
- investeringen in kades, infrastructuur en energie,
- clustering van bedrijvigheid,
- en de programmering van toekomstige projecten.

De hoofdstructuur zorgt ervoor dat De Haven zich ontwikkelt als een gebied waar logistiek, circulariteit, innovatie en een aantrekkelijk werkmilieu elkaar versterken — en waar bedrijven duurzaam kunnen groeien richting 2040.

De Haven 2040

Figuur 1 Ruimtelijke zones

1. Het reguliere/circulaire bedrijventerrein	Toekomstige opgave: Veilige & representatieve relatie haventerrein en buitengebied met mogelijk waterrecreatie
2. Watergebonden - De Haven, een moderne water entreezone	Kansrijke locaties voor ontwikkelingen in collectieve oplossingen en verbinding
3. Entrees - Noorderhogeweg en Waterfront: het visitekaartje en representatieve overgang naar het gebied	Kwalitatieve, veilige, groene en representatieve hoofdroutes
4. Kansrijke ontwikkeling: Verbindingszone Haven - Innovatiecampus - centrum	Veilige route voor fietsers & voetgangers
Potentiële uitbreiding kade infrastructuur	Toekomstbestendig bereikbaar via de weg, door robuuste rotondes

6. Thema's in de uitvoering.

In hoofdstuk vier hebben we de ambitie neergezet en in hoofdstuk 5 uitgewerkt in een ruimtelijke hoofdstructuur. Het verwezenlijken hiervan doen we door te werken aan de in hoofdstuk 4 beschreven thema's:

1. Aanzien, veiligheid & samenwerking;
2. Energie & circulariteit;
3. Ruimte(gebruik);
4. Ontsluiting & logistiek.

In het vervolg van dit hoofdstuk werken we de thema's uit in deeldoelstellingen, waarbij we benoemen en toelichten wat we gaan doen. Daarnaast geven we per deeldoelstelling aan (tussen haakjes) welke partijen (gemeente, bedrijven, sociëteit De Haven of anderen) bij de uitwerking van de deeldoelstelling betrokken (moeten) zijn, om de doelstelling te realiseren. Voor iedere deeldoelstelling zijn een of meerdere nader uit te werken acties of projecten nodig.

Thema 1: Aanzien, samenwerking & veiligheid (de basis op orde)

Een aantrekkelijk en concurrerend vestigingsklimaat is van groot belang voor de economische vitaliteit van het havengebied. In dit speerpunt wordt ingezet op betrouwbare energievoorziening, duurzaamheid en veiligheid.

Deel doelstelling 1.1: Helder profiel bedrijventerrein De Haven (gemeente & Sociëteit De Haven)

De Haven heeft als bedrijventerrein een gemengd industrieel profiel, maar is ook duidelijk onderscheidend in grootte, industrieel karakter en multimodaliteit. Een helder profiel draagt bij aan de aantrekkelijkheid voor specifieke sectoren. Daardoor kan het beter lukken om ‘missing links’ in de circulaire keten of andere ontbrekende bedrijven aan te trekken. Het doel is ook om de synergie tussen bedrijven te verbeteren. Een helder profiel draagt zo op termijn bij aan de positionering van De Haven in Noord Nederland en het beter benutten van de ruimte (3.3).

Deel doelstelling 1.2: Verkenning regionaal havenbedrijf (gemeente)

Er wordt onderzocht of de exploitatie van het havengebied deels verzelfstandigd kan worden, bijvoorbeeld in regionaal verband via een regionaal havenbedrijf. Dit zou leiden tot meer invloed en slagkracht binnen het gebied.

Deel doelstelling 1.3: Samenwerking en communicatie versterken (gemeente, bedrijven & Sociëteit De Haven)

Een goede samenwerking tussen overheid en bedrijfsleven is een voorwaarde voor succes. Daarom wordt actief ingezet op het versterken van lokale samenwerking en vertrouwen tussen bedrijven en gemeente. Contactmomenten en gezamenlijke initiatieven moeten de betrokkenheid vergroten. Gerichte inzet van diverse vormen van communicatie vanuit de Sociëteit en de gemeente dragen hieraan bij.

Deel doelstelling 1.4: Stimuleren van vergroening & klimaatadaptatie (gemeente & Sociëteit De Haven)

Door klimaat adaptieve maatregelen zoals extra groen met meer ecologische waarde, wateropvang en hittebestendige inrichting wordt het terrein beter bestand tegen extreme weersomstandigheden. Onderdeel van de uitwerking is waar en hoe de aanjaagrol wordt belegd.

Deel doelstelling 1.5: Ontwikkelen van financieringskansen en lobby (gemeente)

De realisatie van veel van de ambities vraagt om externe financiering. Daarom onderzoekt de gemeente actief welke financieringsopties er zijn, zoals subsidies, fondsvorming of samenwerking met private financiers. Daarnaast wordt een roadmap ontwikkeld om structureel meer grip te krijgen op beschikbare subsidies voor toekomstbestendige bedrijventerreinen.

Regionaal wordt gewerkt aan betere afstemming en het vormen van een havennetwerk voor gedeelde belangenbehartiging. Samen met andere gemeenten en provincies wordt gewerkt aan de ontwikkeling van de Goederenvervoer Corridor Noord. Daarnaast zetten we in op actieve lobby via diverse samenwerkingen en netwerken op nationaal en Europees niveau.

Deel doelstelling 1.6: Verbeteren van veiligheid en voorkomen van ondermijning (gemeente, bedrijven, Sociëteit De Haven & politie)

Een veilig ondernemersklimaat is onmisbaar. De gemeente werkt samen met bedrijven aan het tegengaan van criminaliteit en ondermijning. Concreet gaat het om maatregelen zoals het KVO-Keurmerk Veilig Ondernemen, slagbomen, betere verlichting en toezicht op vergunning gebruik. Maatregelen zoals betere verlichting kunnen ook de ervaren veiligheid van bezoekers en werknemers verbeteren. Dit moet leiden tot een veiliger en betrouwbaarder gebied voor zowel ondernemers als bezoekers. Korte lijnen en duidelijke afspraken over één contactpersoon zijn vereisten.

Thema 2: Energie & circulariteit

Binnen dit thema werken we aan een toekomstbestendig energiesysteem en versterken we de circulaire bedrijvigheid. Dit vraagt om collectieve oplossingen, nieuwe voorzieningen en een actieve rol van bedrijven.

Deel doelstelling 2.1: Faciliteren van duurzame energievoorziening (bedrijven, Sociëteit De Haven, gemeente & netbeheerder)

De energietransitie en het tekort aan netcapaciteit zijn actuele uitdagingen. Samen met de netbeheerder wordt gewerkt aan een haalbaarheidsstudie naar alternatieve vormen van energieopwekking en -opslag. Daarnaast worden mogelijkheden onderzocht voor collectieve energie-inkoop en lokale opwek, bijvoorbeeld op eigen of openbaar terrein. Dit moet bijdragen aan het verminderen van netcongestie en het versterken van de leveringszekerheid voor bedrijven in het gebied.

Deel doelstelling 2.2: Inventarisatie behoefte en verkenning collectieve laadinfrastructuur of laadplein (bedrijven, Sociëteit De Haven, gemeente & netbeheerder)

De elektrificatie van auto's en vrachtwagens zorgt voor een behoefte aan laadinfrastructuur. Een collectieve oplossing is een van de opties. Dit geldt zowel voor personenauto's als voor vrachtwagens. Hiervoor is een inventarisatie van de behoefte nodig en een verkenning van de haalbaarheid.

Deel doelstelling 2.3: Stimuleren en aanjagen circulair ondernemen (bedrijven, Sociëteit De Haven & gemeente)

Duurzaam ondernemen wordt gestimuleerd door samenwerking tussen bedrijven op het gebied van grondstoffen, transport en logistiek. Projecten richten zich op het bevorderen van circulaire ketens, het uitwisselen van reststromen en het gebruik van hernieuwbare brandstoffen. Er wordt onderzocht hoe bedrijven elkaar beter kunnen vinden en ondersteunen in deze transitie.

Thema 3: Ruimte(gebruik)

Het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit van het havengebied vormt de kern van een toekomstbestendig en aantrekkelijk bedrijven-terrein. Binnen dit speerpunt zijn drie hoofdonderdelen onderscheiden: actualisatie van beleid, strategische herontwikkeling van kansrijke zones en intensiever ruimtegebruik op het bestaande terrein. Deze onderdelen dragen gezamenlijk bij aan een duurzaam, efficiënt en economisch vitaal havengebied.

Deel doelstelling 3.1: Actualisatie en versterking van beleid (gemeente)

Een solide onderbouwing is essentieel om de ruimtelijke ambities te realiseren. De gemeente werkt daarom aan de verankering van de lange-termijnvisie via het Havenplan 2040, dat wordt opgenomen in het Omgevingsprogramma. Dit document vormt de basis voor toekomstige beslissingen en ontwikkelingen. Aansluitend wordt het Omgevingsplan geactualiseerd, waarin concrete maatregelen, planologische regels en kaders voor het gebied worden vastgelegd. Beide trajecten sluiten aan bij de invoering van de Omgevingswet. Naast deze juridische verankering wordt gewerkt aan nieuw ondersteunend beleid. Dit beleid richt zich op specifieke thema's zoals duurzaamheid, ruimtelijke kwaliteit of functiemenging en vormt een praktische leidraad voor uitvoering en samenwerking met partners.

Deel doelstelling 3.2: Strategische herontwikkeling van kansrijke zones (gemeente & bedrijven)

Binnen het havengebied zijn diverse zones aangewezen die zich lenen voor herontwikkeling of intensivering van gebruik. Het doel is om deze gebieden toekomstbestendig te maken, leegstand tegen te gaan en de ruimtelijke kwaliteit te versterken.

- Nije Kanaal Zuidzijde: Hier wordt ingezet op het versterken van watergebonden bedrijvigheid, met ruimte voor logistieke activiteiten die gebruikmaken van de vaarweg. Samen met bedrijven wordt een visie en businessplan ontwikkeld.

- Westkant & De Steven: Met de sluiting van de zandwinning kunnen de Westkant en De Steven anders ingericht worden. Voor de Westkant is (water)recreatie een optie, met een groene inrichting. Voor De Steven is de realisatie van extra kavels met kade een optie. Beide ontwikkelingen worden in samenhang bekeken. Recreatie mag bovendien de bedrijven niet beperken in milieuhinder.
- Einde Loswal: Dit deelgebied kampt met leegstand en inefficiënt ruimtegebruik. Er wordt gekeken naar nut, noodzaak en gebruik van de draaikom met als doel om de toekomstige opties voor de Loswal te definiëren zodat de ruimte vrij komt voor het uitgeven van nieuwe kavels en het aantrekken van passende bedrijven die bijdragen aan de vitaliteit van het gebied.
- Overige BCI-kansenzones: In samenwerking met omliggende bedrijven en stakeholders wordt gewerkt aan het verbeteren van de uitstraling en vitaliteit van het gehele terrein. Door gezamenlijke investeringen en visieontwikkeling wordt het gebied als geheel versterkt.

Deeldoelstelling 3.3: Beter benutten van het bedrijventerrein (gemeente)

Naast herontwikkeling is er ook winst te behalen door het efficiënter gebruiken van de bestaande ruimte. Daarom wordt gewerkt aan een analyse van de ruimtelijke benutting binnen het hele havengebied. Door middel van een onderzoek naar ruimte-intensivering worden knelpunten en kansen in kaart gebracht, bijvoorbeeld waar dubbel ruimtegebruik mogelijk is (stapelen) of waar functies beter kunnen worden geclusterd. Uitgangspunt is dat de milieuruimte en het aantal watergebonden kavels minimaal gelijk blijft. Daarnaast wordt gekeken naar het creëren van 'schuifruimte'. Dit houdt in dat bedrijven flexibeler gebruik kunnen maken van hun kavels, of in sommige gevallen kunnen verplaatsen, zodat de beschikbare ruimte beter wordt benut. Deze strategie draagt bij aan een dynamischer en toekomstbestendiger terrein waar bedrijven kunnen groeien zonder dat uitbreiding ten koste gaat van de ruimtelijke kwaliteit.

Deeldoelstelling 3.4: Verkenning (planologische) ruimte voor voorzieningen voor werknemers, chauffeurs en bezoekers (gemeente & Sociëteit De Haven)

De aantrekkelijkheid van De Haven als werk-omgeving is een aandachtspunt. Er is behoefte aan een aantal voorzieningen, zowel voor lokale werknemers als voor (internationale) vrachtwagenchauffeurs. Bijvoorbeeld een supermarkt, horeca en chauffeurstoiletten. In een verkenning bekijkt de gemeente in hoeverre dit gerealiseerd kan worden.

Thema 4: Ontsluiting & logistiek

Een goed bereikbare en toekomstbestendige haven vormt de ruggengraat van economische ontwikkeling in het gebied. Binnen dit speerpunt wordt ingezet op drie hoofdthema's: ontsluiting, kade-infrastructuur en instandhouding van kapitaalgoederen.

Deel doelstelling 4.1: Verbeteren van de ontsluiting (gemeente & provincie)

Een robuuste en veilige ontsluiting voor goederenvervoer, werknemers en bezoekers is essentieel. De gemeente werkt daarom aan meerdere trajecten. Er wordt ingezet op het verbeteren van de verkeersveiligheid en bereikbaarheid van het havengebied via de weg en per fiets (project verkeerstechnisch), met aandacht voor doorstroming en aansluiting op bestaande infrastructuur (specifiek de rotondes in de Noorderhogeweg). Tegelijkertijd wordt samen met de provincie gewerkt aan het verbeteren van het openbaar vervoer, onder andere door het realiseren van een buslijn die het hele havengebied ontsluit. Dit moet het terrein ook zonder auto goed bereikbaar maken (last mile-oplossingen). Ook het watergebonden vervoer krijgt aandacht. De provincie en gemeente volgen actief de ontwikkelingen rond de vaarweg tussen Drachten en het Prinses Margrietkanaal. Hierbij wordt gekeken naar de mogelijkheden voor verbreding en verdieping van de vaarweg, met oog voor zowel goederenvervoer als recreatieve vaart.

Deel doelstelling 4.2: Duurzame instandhouding van de kade-infrastructuur (gemeente & eigenaren)

De kades in het havengebied vormen een vitaal onderdeel van de infrastructuur. Gezamenlijk met de eigenaren wordt gewerkt aan een integrale benadering voor beheer en onderhoud. Er wordt een plan opgesteld dat voorziet in gezamenlijk onderhoud en verduurzaming. De gemeente neemt hierin een actieve rol als kade-eigenaar om samen met de bedrijven die de eigen kade in eigendom hebben scenario's voor renovatie en vervanging te ontwikkelen.

Deel doelstelling 4.3: Onderhoud van kapitaalgoederen (gemeente)

Naast kades vraagt ook de basisinfrastructuur zoals wegen, riolering en groenvoorziening om structureel onderhoud. De gemeente stelt plannen op voor zowel groot onderhoud als vervanging, met als doel een duurzaam functionerende en toekomstbestendige inrichting van het gebied.

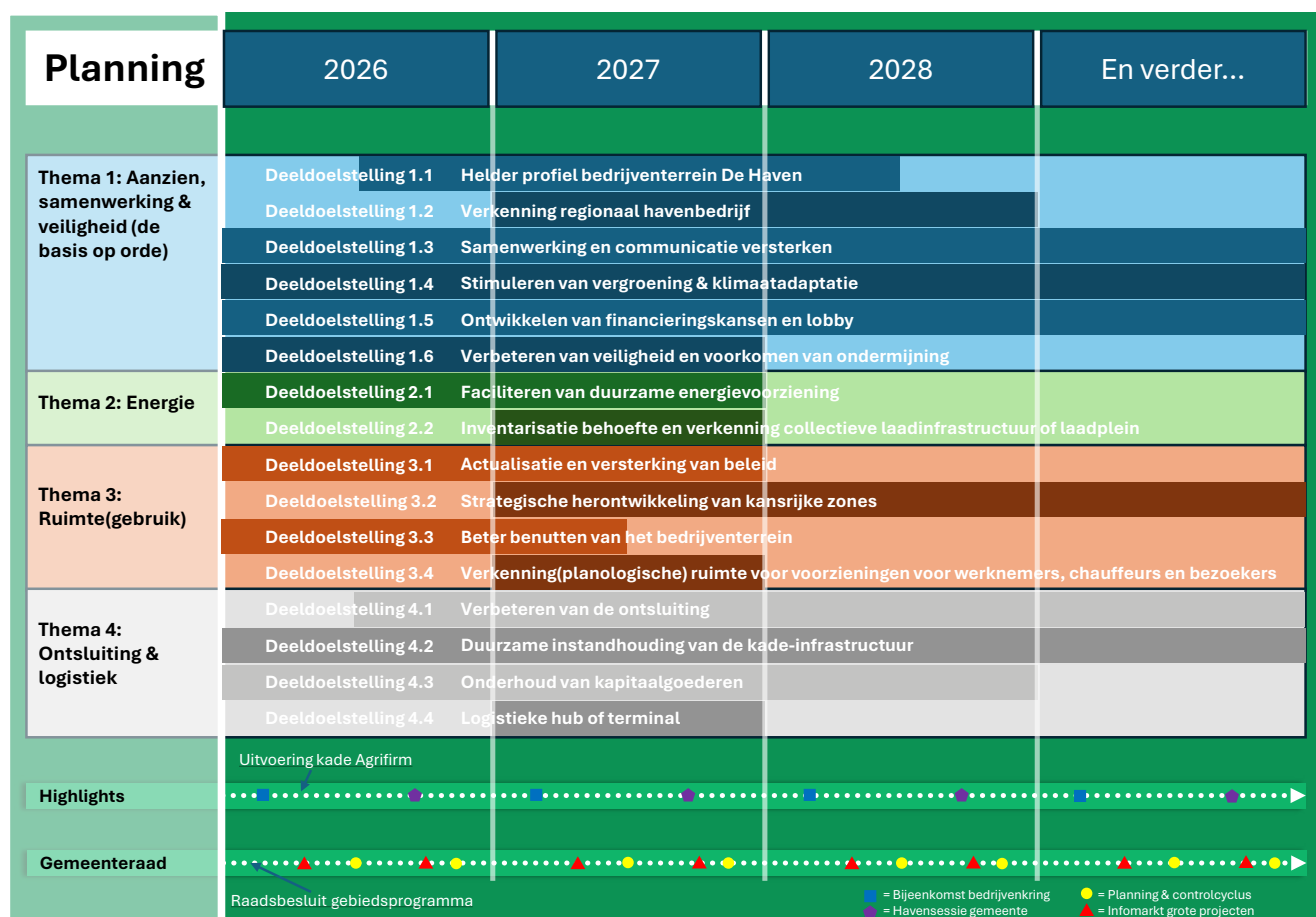
Deel doelstelling 4.4: Logistieke hub of terminal (bedrijven & gemeente)

Voor het verminderen van leegrijden en het efficiënter maken van de logistieke operatie van individuele bedrijven, kan samenwerking een deel van de oplossing bieden. Dit kan door te bundelen, massa te creëren en zodoende de logistieke dienstverlening samen te organiseren. Dit kan in de vorm van een logistieke hub, of zelfs een bulk(overslag)- en/of containerterminal.

7. Planning.

De uitvoering van het gebiedsprogramma “De Haven” vraagt om langjarig commitment van zowel gemeente als bedrijven. De opgaven zijn te groot om binnen enkele jaren uitgevoerd te krijgen. Wel is het zaak om direct aan de slag te gaan. In nevenstaand planningsschema staat aangegeven aan welke doelstellingen de komende jaren wordt gewerkt.

Figuur 2 Planning

8. Organisatie, inzet en financiering.

De uitvoering van het gebiedsprogramma vraagt een sterke organisatie, financiering en duidelijke rolverdeling. De gemeente investeert, faciliteert en regisseert, bedrijven participeren via de sociëteit De Haven en investeren waar nodig. Het ondernemersfonds dient hierbij als vliegwiel om ondernemers investeringen mogelijk te maken.

Organisatie

Voor de uitvoering van het gebiedsprogramma werken we met een programmagroep onder leiding van een programmamanager. Deze is verantwoordelijk voor de overall planning, organisatie en financiën van het programma. In de programmagroep zijn rechtstreeks betrokkenen bij De Haven vertegenwoordigd.

Op onderdelen werken we samen met individuele ondernemers en het georganiseerde bedrijfsleven via sociëteit “De Haven”.

Financiering

In dit programma staan grote opgaven benoemd met grote investeringen. Tegelijk constateren we dat niet alles tegelijk hoeft. Gedurende de looptijd van het programma werken we aan een structureel investeringsfonds. Binnen dit fonds worden de gemeentelijke budgetten gealloceerd. De gemeente ontwikkelt een structurele fondsenstrategie, zodat nieuwe projecten sneller financiering kunnen aantrekken, waarbij gedacht wordt aan:

- Europese en nationale subsidieprogramma's;
- Publiek-private samenwerking;
- Regionale fondsen en cofinanciering.

De ontwikkeling van een structureel investeringsfonds met bijbehorende strategie, vraagt om een helder inzicht in wát er specifiek nodig is om de grote opgaven aan te pakken. Dit inzicht verkrijgen we in eerste instantie door

opgavegericht verdiepend onderzoek, in samenwerking met het bedrijfsleven. Daarmee krijgen we in beeld wat de benodigde investeringen zijn op de lange termijn (2040). Daarop zijn diverse investeringsscenario's denkbaar, die uitgewerkt moeten worden. Deze gaan over de verdeling tussen eigen en externe financiering, en de bijhorende ambitie-niveaus. Hierbij veronderstellen we dat een lager aandeel externe financiering ook een lager ambitieniveau voor De Haven impliceert.

Om de genoemde onderzoeken, benodigde investeringen en investeringsstrategie uit te werken voorzien we dat in de periode 2027 tot en met 2030 jaarlijks een programmabudget van € 125.000 nodig is.

Projectmatige investeringen vanuit de gemeente Smallerland worden zoveel mogelijk gedekt binnen de reeds gealloceerde budgetten, vanuit de reguliere begroting. Via de haven- en liggelden ontvang de gemeente ook baten vanuit De Haven, die zoveel mogelijk via investeringen in De Haven terugvloeien naar het bedrijventerrein.

Waar dekking vanuit bestaande budgetten niet mogelijk is, worden investeringsvoorstellen via de gemeentelijke planning en controlcyclus aan de gemeenteraad voorgelegd.

	Risico	Interventie
1	Met het vaststellen van het gebiedsprogramma wordt een meerjarig proces in gang gezet. Ook in 2027 en de jaren daarna zal dit inspanningen vragen van de gemeente Smallerland en dus een beslag leggen op middelen. Hoe groot die toekomstige inspanningen zullen zijn is onzeker, want mede afhankelijk van externe (co)financiering.	Projecten worden waar mogelijk vanuit bestaande budgetten gedekt. Grotere projecten worden begroot en budget wordt indien nodig, aangevraagd bij de raad. Het programma bewaakt het overkoepelende beeld en de integraliteit én is verantwoordelijk voor het betrekken van externe financiering. Zo is een flexibele en realistische (actuele) begroting mogelijk.
2	Het succes van het gebiedsprogramma is afhankelijk van externe factoren, wat de realisatie van de deeldoelstellingen onzeker maakt. Bijvoorbeeld de mate waarin andere overheden of de betrokken bedrijven meewerken.	De aanpak is programmatisch opgezet om de integraliteit te bewaken, constant te evalueren en snel te kunnen schakelen. Wanneer er knelpunten optreden in de relatie met een externe partij, kan hier op geïntervenieerd worden via relatiebeheer.
3	Het gebiedsprogramma vormt een integrale aanpak voor De Haven. Acties en projecten hebben daardoor een onderlinge afhankelijkheid. Vertraging op één project kan leiden tot vertraging elders.	Juist door de integraliteit te bewaken via het programmateam, is er overzicht van de afhankelijkheid. Zo zijn de vertraging met bijbehorende effecten spoedig in beeld en zijn tijdige interventies mogelijk.
4	Het betreft een programma voor waarschijnlijk tien jaar of meer. Tussentijdse personele wisselingen kunnen gebiedskennis en daarmee de voortgang ernstig belemmeren.	Binnen het programmateam worden voortgang en gebiedskennis gedocumenteerd. Daarnaast wordt er vanuit de achterliggende afdelingen zoveel mogelijk gewerkt met duo's.

Gemeente Smallingerland

Gauke Boelensstraat 2

9203 RM Drachten

Telefoon: (0512) 58 12 34